Ny. V. Gogol – Szakonyi Károly

Holt lelkek

II. rész 7. kép

A fogadóban. Csicsikov szobája

Csicsikov és az Ügyész az utcáról érkeznek. Mindkettő köpenyben

CSICSIKOV *amint belépnek a kapun, megáll az Ügyész előtt* Köszönöm, kegyelmes ura, hogy hazahozott a kocsiján. Valóban kissé elhúzódott a törvényszéki elnöknél ez a muri.... *Búcsúzna* Hát reggel van... Hogy úgy mondjam, fényes reggel... bizonyára ön is le akar pihenni... *Meghajol* Még egyszer köszönöm...

ÜGYÉSZ Felkísérhetem a szobájába?

CSICSIKOV *meglepi az ajánlat* A... szobámba? Úgy érti, hogy *hirtelen felnevet* De kegyelmes uram, nem ittam annyit, hogy...

ÜGYÉSZ *komolyan* Beszélnem kell önnel!

CSICSIKOV Velem?! Hát... hát, kérem... tessék, erre parancsoljon! *mutatja az utat a lakosztályába* Nos, itt lakom! Ha szabad így kifejeznem magam, mint egy odú! Ej, ez a Petruska megint nem szellőztetett! ... A köpenyét! Szabad?

ÜGYÉSZ Nem! *Enyhültebben* Nem. Magamon hagyom.

CSICSIKOV *zavarban* Igen... hát... *nézi a mozdulatlan ügyészt, a maga köpenyét leveszi, egy székre dobja, idegesen, de igyekszik fesztelenül viselkedni* Ugyebár az utazással bizonyos kellemetlenségek is járnak. Mint például a koszos fogadók... megismertem jó néhányat, ajaj, az egyik például...

ÜGYÉSZ Mint mondottam, Pavel Ivanovics, beszélni szeretnék magával!

CSICSIKOV *kis szünet után, nyugtalanul* Igen. Beszélni. Méltóztassék.
Ebben a pillanatban kopognak, Csicsikov összerezzen Ki az?!

PINCÉR *bejön, meglátja a vendéget, hajlong* Ó, ügyész úr! Alázatos szolgája! *Csicsikovhoz* Nagyságos úr! Arsavszkij...

CSICSIKOV *idegesen közbevág* Ki az ördög?!...

PINCÉR Arsavszkij. A szabómester, nagyságos úr!

CSICSIKOV Na és? Várjon!

PINCÉR Igenis. Tehát várjon. Arsavszkij?

CSICSIKOV Hát ki más? És most már menj, ne zavarj!

PINCÉR Igenis! *hajlongva el*

CSICSIKOV Egy frakkot csináltatok... egy... *köhint* Foglaljon helyet, kegyelmes uram!

ÜGYÉSZ Nem vagyok kegyelmes, ne szólítson így. *Leül* Nem hall itt minket senki?

CSICSIKOV *nem ül le, ideges* Nem. Senki. Miről van szó?

ÜGYÉSZ Várjon. Nagyon nehéz. *Néhány mély lélegzetet vesz, majd feltekint* Rossz éjszakáim vannak, keserves éjszakáim. A feleségem meghalt, gyermekünk nem volt, magam vagyok... nem gyűjtögetek vagyonkát. Csak a keresetemből élek, van egy kis házam, szerény otthon, de nekem elég... Nem tartozom a megvesztegethetők közé. Én soha senkitől egy kopejkát sem... Ugye érti?

CSICSIKOV Antyipator Zaharjevics, kérem, beszéljen világosabban!

ÜGYÉSZ Szeretném, ha őszintén megmondaná...

CSICSIKOV *riadtan* Mit?!

ÜGYÉSZ Hogy mifélének lát engem? Csalónak? Gyávának? Bűnösnek? Nézzen rám! Mi van az arcomra írva?

CSICSIKOV *megkönnyebbülve* Hogy ön?! Hát örnről van szó?

ÜGYÉSZ Nézzen rám, Pavel Ivanovics, nézze a tekintetemet! Egy megalkuvóé, egy hitvány megalkuvóé! Mindig is tisztán és becsülettel akartam szolgálni, de lehetetlen...

CSICSIKOV Ugyan már, Antyipator Zaharjevics, hiszen az ön beosztása...

ÜGYÉSZ De hányan vannak fölöttem, Hányan mondják azt, hogy ejnye, nézd már, Zaharjevics testvér, ez igazán semmiség, tégy így

és így, hunyj szemet, a magasabb érdekek megkövetelik, hogy most ne a paragrafusok szerint és így tovább! Én meg nem merem azt mondani, hogy nem! Csak gyötrődöm, szenvedek!... Ebben a városban senkivel sem beszélhetek erről...

CSICSIKOV *ha nem a leleplezésről van szó, akkor már unja* Na, persze.

ÜGYÉSZ De ön becsületes, tisztességes ember... Talán megvet...

Csicsikov zavartan köhint

CSICSIKOV Nem, dehogy!

ÜGYÉSZ ...de gyónnom kell, nem bírom már! Éjszakánként felriadok, nem hagy nyugton a lelkiismeret. A felsőbb utasításokra elfektetett ügyek, a megmásított nyomozati adatok... Valahol valaki lefizet néhány száz rubelt, és a meggyilkolt áldozatról egyszeriben ki kell deríteni, hogy tűzvész okozta a halálát, a sikkasztásról, hogy csupán téves könyvelésből származó félreértés...

CSICSIKOV Felsőbb utasítás, no lám! Márpedig a hivatalnok köteles engedelmeskedni a felettesének!

ÜGYÉSZ De én arra esküdtem, hogy a törvényt, az igazságot fogom szolgálni!

Kimerülten a szíve táját dörzsöli

CSICSIKOV Antyipátor Zaharjevics, kérem, ne izgassa fel magát... Hmm... Ha megengedi, kiszólnék, hogy a szabó... *türelmetlenül kifelé tekintget*

ÜGYÉSZ Tudom, hogy vannak nálam vétkesebbek. De azok elszántak, pénzért, haszonért követik el a bűnöket! Csakhogy én náluk is nagyobb gazember vagyok, mert én... én tiszteségesen akartam... *nehezen lélegzik*

CSICSIKOV Kérem, kérem!...

ÜGYÉSZ: ...tisztességes akarok lenni, de gyáva vagyok rá, Pavel Ivanovics! Hogy változtassak a sorsomon?

CSICSIKOV Antyipator Zaharjevics, rosszul van? Legjobb lesz, ha hazamegy és lepihen. Akarja, hogy elkísérjem? Ámbár itt most éppen... *kifelé mutat*

ÜGYÉSZ *fáradtan feláll* Nem... köszönöm. *Indul, megáll* Tudja, engem nem szeretnek... Neheztelnek rám, mert félrehúzódom. Nem fogadok el piszkos pénzeket... de megteszem, amire kérnek, nem szállok szembe senkivel mégsem... engedelmeskedem. Az az én bűnöm, hogy mindig engedelmeskedem. Talán nem volt jogom önt zavarni...

CSICSIKOV Megtisztelt, Antyipator Zaharjevics.

ÜGYÉSZ Annyira vágytam arra, hogy valakivel.... emberi módon... Egyszer alkalmasabb időben talán lesz módunk... Bocsásson meg... *kimegy*

CSICSIKOV *felsóhajt* Szegény ördög! Ez aztán nem sokáig húzza! Haj, aki finnyás, ne vállaljon hivatalt! *kikiált* Petruska! Küldd be a szabót!